

Eesti Konjunkturiinstituut
Estonian Institute of Economic Research

Eesti toidukaupade positsioon siseturul 2018. aastal

Tallinn
Detsember 2018

Tellija: Maaeluministeerium

Projektgrupi koosseis: Vilja Vähi, Kelly Tänav, Viivika Savina, Ingrid Niklus, Mati Reiman, Marje Josing

Eesti Konjunkturiinstituut

Rävala 6 19080 Tallinn

Tel 668 1242

E-post: eki@ki.ee

<http://www.ki.ee>

Väljaande andmete kasutamisel või tsiteerimisel tuleb viidata allikale.

Sisukord

Sissejuhatus.....	4
Metoodika.....	5
Tulemused.....	7
Tabelid ja joonised.....	10
1. Kodumaiste ja imporditud tavatoidukaupade sortiment, jaehinnad ja osakaal käibes ..	10
2. Kaupluste omamärgitoodete, kodumaiste ja imporditud toidukaupade ja jookide hinnavõrdlus.....	15
3. Mahetoidukaupade ja -jookide sortiment, hinnavõrdlus tavatoodetega.....	16

Sissejuhatus

Siseturg on Eesti toiduainetööstusele olnud läbi aegade peamine müügikoht. Ostueelistuste uuringud on näidanud, et Eesti tarbija eelistab küll kodumaist toitu (2018. aastal läbi viidud uuringus „Eesti elanike toidukaupade ostueelistused ja hoiakud“ väitis nii kaks kolmandikku tarbijatest), kuid olenevalt tootegrupist tuleb tootjatel vähem või rohkem konkureerida ka importtoodanguga. Tarbija eelistusi korrigeerib alati tugevalt pakutav sortiment ja hind ning konkreetne ostuotsus sünnib sageli alles kaupluses.

Käesoleva uuringu eesmärgiks oli välja selgitada Eesti toidukaupade positsioon siseturul, nii kauplustes pakutavate toodete sortimendi kui ka osakaaluna kaupluste käibes. Uuriti ka kodumaiste ja importkaupade hinnatasemete erinevust. Uuringu tulemusi võrreldi 2017 ja 2016. aastaga, mis võimaldab hinnata Eesti toodangu konkurentsipositsiooni muutumist.

Kaubaketid on aina aktiivsemalt pakkumas nn. omamärgitooteid, mis konkureerivad analoogsete bränditoodetega peamiselt hinna alusel. Antud töös kogusime infot ja analüüsisime, kuidas erineb kaubanduse omamärgitoodete jaehind sarnaste bränditoodete hinnast.

Uuringu kolmandas osas selgitati välja kodumaiste mahetoidukaupade -ja jookide sortimendi laius ning müügikäive ja võrreldi mahetoidukaupade ja tavatoodete hindasid.

Metoodika

Kodumaiste ja imporditud tavatoidukaupade sortiment, jaehinnad ja osakaal käibes

Kaupluste sortimendivaatlus viidi läbi nelja suurema toidukaupluste keti (Maxima, Selver, Coop, Rimi) suuremates kauplustes 2018. aasta septembri jooksul. Vaatluse alla kuulusid ainult tavatooted, mitte mahetooted. Sortimendiuuringus fikseeriti kodumaiste ja imporditud toodete sortimendi laius, toodete hinnad ja pakendi suurused. Keskmise sortimendi ja keskmiste hindade arvutamisel arvestati kauplusekettide osakaalusid jaemüügi käibes.

Tulemuste võrdlemiseks 2017. ja 2016. aastaga kasutati Konjunktuuriinstituudi poolt samades kauplustes tehtud sarnase uuringu andmeid.

2018. aasta septembris läbiviidud tavatoidukaupade sortimendi laiuse uuringu objektiks oli 24 kaubagruppi: piim, juust (laagerdatud poolköva), määrejuust, jogurt, või, kohupiim, jäätis (0,4-1-liitrises top-sis ja karbis), toiduõli, veiseliha (jahutatud, maitsestatamata), sealiha (jahutatud, maitsestatamata), linnuliha (jahutatud, maitsestatamata), lihakonservid, keeduvorstid ja viinerid, suitsuvorstid, suitsuliha, leib, nisujahu, küpsised, õlu, viin, mahlad ja nektarid, kaerahelbed, konservkurk, värske kala.

Lisaks fikseeriti igas kaupluses kodumaiste ja imporditud tavatoidukaupade hinnad järgmisi põhimõtteid järgides:

1. piim – 1-liitrises kile- ja purepakendis 2,5% ja 3,5% maitsestatamata lehmapiim
2. juust – maitsestatamata Edam, Gouda, Tilsit, v.a alla 200 g viilutatud väikepakendid
3. määrejuust – karpides määre- ja toorjuustud
4. jogurt – 125-500 g (mets)maasikajogurtid
5. või – vähemalt 82% rasvasusega maitsestatamata või
6. kohupiim – 200-250 g pakid, 300-500 g torud
7. vaniljejäätis 0,8-1-liitrises pakendis, 1 liitri hind
8. toiduõli – 1-liitrised kuumpressitud rapsiõlid
9. veiseliha – jahutatud, maitsestatamata guljašš, strogonov
10. sealiha – jahutatud, maitsestatamata kaelakarbonaad, kondita praetükk
11. linnuliha – jahutatud, maitsestatamata broileri kintsud
12. lihakonservid – koduloomadest ja –lindudest, v.a pasteedid
13. keeduvorstid ja viinerid – kõik, v.a alla 200 g viilutatud väikepakendid
14. suitsuvorstid – kõik täis-, pool- ja toorsuitsuvorstid, v.a alla 200 g viilutatud väikepakendid
15. suitsuliha – kõik, v.a alla 200 g viilutatud väikepakendid
16. leib – kõik, v.a tasku-, tera- ja koorikleivad ja käsitööleivad
17. nisujahu – kõik, v.a käsitööjahud ja täisterajahud
18. küpsised – enamlevinud kõvad ilma täidise ja katteta pakiküpsised

19. õlu – 0,33-0,5-liitrised plekkpurgid, ka alkoholita
20. viin – alkoholisisaldusega 35-45%, 0,7-1-liitrised pudelid
21. mahlad ja nektarid – 1-liitrised õunamahlad
22. kaerahelbed – maitsestatamata tavalised, röstitud ja kiirkaerahelbed
23. konservkurk – terved lisanditeta marineeritud kurgid kuni 1-liitristes klaaspurkides
24. värske kala – forell (või forellifilee)

Kaupluste omamärgitoodete, kodumaiste ja imporditud tavatoidukaupade ja -jookide hinnavõrdlus

Hinnavõrdlus viidi läbi nelja suurema toidukaupluste keti (Maxima, Selver, Coop, Rimi) kauplustes. Kodumaiste ja imporditud toidukaupade ja jookide hinnavõrdlusele kaasati kuni 5 madalama kilo- või liitrihinnaga (munadel 10 tk) toodet. Kusjuures ühes tootegrupis võeti võrdlusele sama arv kodumaiseid ja imporditud tooteid. Keskmiste hindade arvestamisel võeti arvesse kauplusekettide osakaalud müügikäibes.

Kodumaiste mahetoidukaupade ja -jookide sortiment, hinnavõrdlus tavatoodetega ja müügikäive

Kodumaiste mahetoidukaupade ja -jookide sortimendivaatlused viidi läbi 2018. aasta septembri esimesel nädalal Tallinna kuues toidukaupluses (Selver, Rimi sh Talu Toidab ala, Stockmann, Ökosahver, Mahemarket, Biomarket). Vaatluse käigus registreeriti kodumaise mahetoote nimetus, tootja, pakendi suurus ja hind. Eraldi tootenimetusena fikseeriti kõik kohalikud mahetooted, mille nimetus, tootja või pakendi suurus oli erinev. Maitse- ja ravimtaimede sortimenti vaadati lisaks neljas apteegis (Apotheka, Südameapteek, Benu ja Euro apteek). Sortimendi nimekirja liideti 2018. aastal Ökosahvris müügil olnud hooajalised mahetooted (värsked puuviljad, köögiviljad, marjad jms). Mahetoodete jaehindadega võrdlemiseks koguti võimalikult sarnaste tavatoodete hinnad Tallinna kolmest suurest ketikauplusest: Järve Selverist, Sikupilli Prismast ja Norde Centrumi Rimist ning eelnevalt nimetatud apteekidest. Tavatoodete hulgast valiti võrdluseks Eesti tootjate tooted, mis omadustelt ja pakendi suuruselt on mahetoodetele kõige sarnasemad. Mahetoodetega võrdluses olevate tavatoodete hinnad võivad seetõttu olla erinevad teistest EKI poolt kogutud jaehindadest.

Mahetoodete müügikäibe välja selgitamiseks kasutati eelnevatel aastatel suuremate mahetooted müüvate kaupluste küsitlusi, kus paluti hinnata kogu mahetoodete jaekäibemahtu ja kodumaise mahetoodete jaemüügi osatähtsust sellest. Kuna kauplustel on suureneva sortimendi tõttu iga aastaga üha raskem seda hinnangut anda, siis uue lähenemisena viis EKI 2017. kohta läbi mahetootjate ja -käitlejate küsitluse. Müügikäibe andmed avaldasid 264 tootjat/käitlejat ja nendest lähtuvalt arvutas EKI välja tootjate ja käitlejate mahetoodete müügikäibe (müük kauplustele, otsemüük ja müük valdavalt jaekauplusi varustavatele vahendajatele). Ankeedis küsisime erinevate müügikanalite kohta ka laiemalt (jaemüük, müük töötlejatele, vahendajatele ja toitlustajatele, EL sisene müük ja eksport kolmandatesse riikidesse). Mõned ettevõtted pidasid sellist infot ärisaladuseks ja nende andmed jäid lünklikuks ning seetõttu siinkohal käibe jaotust müügikanalite lõikes avaldada ei ole võimalik. Küsitluse osana uurisime ka ekspordimahtu ning need andmed on avaldatud uuringus „Mahetoodangu eksport ja Euroopa Liidu riikidesse turustamine Eestist 2017. aastal“.

Mahetoidukaupade ja -jookide müügikäibe väljaarvutamiseks lisati tootjatelt/käitlejatelt saadud andmetele jaekaubanduslikuks juurdehindluseks Statistikaameti poolt avaldatud 2017. aasta kvartalite

keskmine kaubanduslik juurdehindlus toidukaupade, jookide ja tubakatoodete jaemüügiga tegelevates spetsialiseeritud kauplustes (2017. aasta kvartalite keskmine juurdehindlus 32,95%). Mahetoidukaupade ja -jookide müügikäivet võrreldi Statistikaameti 2017. aasta toiduainete jaemüügi andmetega.

Tulemused

Sortiment

Eesti Konjunktuuriinstituudi poolt 2018. aasta septembris läbi viidud sortimendi- ja hinnavaatluse käigus kaardistatud tootegruppides oli kodumaiste tavatoodete osakaal sortimendis kokku 59% (2017. aastal 58%). Suurim kodumaiste toodete osakaal sortimendis oli vaatluse all olnud kauplusekettidest Selveris 66% (2017. aastal 65%). Järgnesid Coop 61% (2017. aastal 62%) ja Rimi ning Maxima 53% (2017. aastal 57%).

Kodumaiste toodete osakaal sortimendis oli suurim keeduvorstide ja viinerite (96%), leiva (91%) ja piima (87%) tootegrupi sortimendis. Importkauba osakaal sortimendis oli suurim toiduõli (94%), kala (83%) ja kaerahelveste (81%) tootegrupis.

2018. aastal oli kodumaiste toodete valik suurem imporditud toodetest 17-s kaubagrupis, 2017. aastal 16-s kaubagrupis (kokku oli 24 kaubagruppi).

2018. aastal suurenes (2017. aastaga võrreldes) kohalike toodete sortiment 24-st tootegrupist 20-s (piim, juust, määردهjuust, jogurt, või, kohupiim, jäätis, veiseliha, sealiha, linnuliha, keeduvorstid-viinerid, suitsuvorstid, suitsuliha, leib, küpsised, õlu, viin, mahl, kaerahelbed ja konservkurk). Importtoodete sortiment suurenes 13 tootegrupis (juust, määردهjuust, või, kohupiim, jäätis, veiseliha, sealiha, linnuliha, suitsuvorstid, suitsuliha, küpsised, õlu, mahl).

Kõige laiem oli 2018. aastal õlle sortiment, mida oli keskmiselt 238 nimetust kaupluse kohta (126 kodumaist ja 112 imporditud). Kohaliku õlle sortiment suureneb käsitööõlledel arvelt, mille tootjate arv kasvab pidevalt (näiteks oli mitmes kaupluses 43% müügil olevast õllest toodetud väiketootjate poolt). Küpsiseid oli 172 nimetust (40 kodumaist ja 132 imporditud), mahla 133 nimetust (39 kodumaist ja 94 imporditud), suitsuliha 125 (110 kodumaist ja 15 imporditud), jogurtit 124 (94 kodumaist ja 30 imporditud).

Juhtpositsioonil sortimendi kasvus olid küpsised, kus valik kaupluses kasvas 2018. aastal võrreldes eelmise aastaga 15 kohaliku ja 40 imporditud küpsisesordi võrra. Kohalike küpsiste sortiment kasvas kondiitriärides valmistatud toodete arvelt. Kodumaise õlle sortiment suurenes 29, viina 16, jogurti 14, mahla 12, suitsuliha 10, kohupiima 9, sealiha 8, leiva 5, või, jäätise, veiseliha ja suitsuvorsti 4, piima, linnuliha ja konservkurkide valik 2 ja määردهjuustu, keeduvorsti ja kaerahelveste valik ühe toote võrra keskmiselt kaupluse kohta. Importtoodetest suurim kasv sortimendis oli küpsistel (40), järgnesid mahl (18), õlu (12) ja juust (9) toote võrra keskmiselt kaupluses.

Kodumaise toiduõli valik vähenes 6 ning juustu ja nisujahu valik 2 toote võrra keskmiselt kaupluses võrreldes 2017. aastaga. Importtoodetest vähenes sortiment enim jogurtil 12 toote võrra keskmiselt kaupluse kohta.

Hinnad

Kodumaised tooted on veel säilitanud oma hinnaelise, kuid trend on imporditud ja kodumaise kauba hindade ühtlustumise suunas. 24 vaatluse all olnud kaubagrupist olid kodumaised tooted odavamad 12-s kaubagrupis (2017. aastal samuti 12-s kaubagrupis) ja importtoodete hind odavam 8 kaubagrupi osas (jäätis, toiduõli, sealiha, linnuliha, keeduvorstid ja viinerid, kaerahelbed, konservkurgid, kala).

Samad importtooted olid odavamad ka 2017. aastal. Kaupluste **omamärgitooted** on enamasti odavamad kui analoogsed kodumaiste tootjate kaubamärgi kaubad. Kõige suurem oli kaupluste omamärgitoodete ja kodumaise tootja kaubamärgi toodete hinnavahe kaerahelveste puhul.

Osakaal käibes

Eesti toidukauba positsioon paranes 2018. aastal võrreldes 2017. aastaga jaekettide hinnangul 14 tootegrupi käibes (piim, juust ja määrdejuust, või, toiduõli, veise-sea- ja linnuliha, lihakonservid, suitsuliha, leib, küpsised, mahl ja kaerahelbed). Importtoodete osakaal käibes kasvas aastatagusega võrreldes 4 tootegrupis (või, suitsuvorstid, viin ja kala). Jaekettidest suurim kohaliku toidukauba osatähtsus käibes oli ostujuhtide hinnangul Coopis, järgnesid Selver, Rimi ja Maxima.

Mahetooted

Kodumaiste mahetoodete sortimendis oli 2018. aasta vaatluse ajal 1695 toodet (2017.a 1448; tabel 3.1). Kogusortiment laienes 2018. aastal võrdluses 2017. aastaga 247 toote ehk 17% võrra. Sortimendi hulka on loetud Ökosahvris vaatlusevälisel ajal müügil olnud hooajalised tooted (värsked marjad, puu- ja juurviljad ning neist valmistatud tooted). Sortiment laienes pea kõigis suuremates tootegruppides, vaid maiustuste tootegrupis jäi sortimendi arv samaks. Väiksemates alagruppides jäi sortiment samaks õlidel ja sortiment langes teravilja- ja jahutoodetel ning töödeldud puuviljadel, marjadel ja köögiviljadel.

Suurima osakaalu kogusortimendist moodustavad tera-, kaunvilja ja õlitooted (19%). Kogu sortimendist moodustasid nii kartuli, köögivilja ja neist valmistatud toodete kui ka puuviljade, marjade ja neist toodete ning maitse-, ravimtaimede, teede tootegrupid võrdselt 14%. Piimatooted ja lihatooted moodustasid kogu sortimendist vastavalt 9% ja 8%. Ülejäänud toodete osakaal sortimendist jäi valdavalt 1-6 protsendi vahele. Väikseim osakaal oli munadel, mis moodustasid kogusortimendist 0,6%.

Suurim sortimendi kasv oli muude toodete grupis, kuhu lisandus aastatagusega võrreldes 63 tootenimetust: puumahlatooted (puumahlajoogid lisanditega, siirupid), teeseenejoogid, kanepitooted. 50 tootenimetuse võrra kasvas valmistoitude ja magustoitude tootegrupi sortiment. Valdavalt lisandusid juurde taimsed valmistoidud veganitele, uusi magustoite lisandus vähem. Kartuli ja köögivilja tootegrupp kasvas 39 toote võrra, peamiselt lisandusid rohelised salatid ja idud (ka segud), suurenes ka erinevate kartulikasvatavate ja -sortide arv. Lisaks on maheköögiviljade hulgas tooteid, mida tavatoodete hulgast leiab harva või üldse mitte – värvilised porgandid, peedid, nn beebijuurviljad, võrsed, idud. Piimatoodete arv kasvas 28 toote võrra ning enim kasvas jäätiste, kohupiimade, -kreemide, juustude ja kitsepiimatoodete arv. Tera-, kaunvilja ja õlitoodete arv kasvas aastaga 16 toote võrra, lisandus erinevaid küpsiseid, tatratooteid (pastad, müsliid jne), jahusegusid erinevate küpsetiste valmistamiseks. Alkoholi tootegrupp kasvas 14 toote võrra, valdavalt kasvas kange alkoholi tootenimetuste arv (viinad, maitseviinad). Beebitoitude tootegrupp kasvas aastaga 11 toote võrra, seoses külmutatud beebitoidude turule tulekuga.

Mahetoodete sortiment muutub pidevalt ja on tugevalt mõjutatud aastaajast ning uute tootjate lisandumisest. Samas valmistatakse mitmeid tooteid vaid lühiajaliselt vastavalt toorme kättesaadavusele (sageli tootjad ei osta toorainet kokku, vaid kasutavad ainult enda toorainet) ja hooajalisele nõudlusele (piparkoogid, vastlakuklid, toorsalatid, spetsiaalsete lisanditega tooted vms). Sageli toimuvad sortimendis muutused seoses tootjate ja toodete vahetumisega tootegrupisiselt ilma et see tootegrupi

lõplikus sortimendi suuruses kajastuks (maiustuste ja õlide sortiment lõppkokkuvõttes püsis samal tasemel, kuid sortimendis tootjad ja tooted vahetusid).

Igas vaatluses osalenud kaupluses on kodumaiste mahetoodete valik muutunud mitmekesisemaks ja laiemaks. Suurimat valikut mahetoidukaupu ja -jooke pakkus 2018. aastal Ökosahver, milles oli müügil 1021 kodumaist mahetoodet. Sortimendi osas järgnesid Rimi hüpermarket ja Talu Toidab ala kokku 520, Mahemarket 296, Biomarket 221 ja Selver 182 ning Stockmann 147 kodumaise mahetoote. Apteekidest oli enim kodumaiseid maitse- ja ravimtaimi ning teesid müügil Euro Apteegis (37 tootenimetust), järgnesid Südameapteek, Benu ja Apotheke apteek vastavalt 28, 19 ja 17 tootenimetusega.

2018. aasta septembris läbi viidud kodumaiste mahe- ja tavatoodete hinnavõrdlusest lähtuvalt on mahetooted kauplustes müügil kõrgema hinnaga kui analoogsed tavatooted (tabel 3.2). Erandiks on tailmeteed ning liha ja lihatooted, kus mahetooted on sageli odavamad kui tavatooted või oluliselt väiksema hinnaerinevusega kui teised mahe- ja tavatooted. Kõige suurem oli mahe- ja tavatoote hinnaerinevus köögiviljal ning see on aastataguse ajaga võrreldes suurenenud. Mahepeet maksis 2018. aasta septembris pea 7 korda rohkem kui tavapeet, mahepeakapsas 5,3 ja lahtine maheporgand 4,4 ning mahekaalikas 4,2 korda rohkem kui vastav tavatoode.

2018. aastal võrreldes 2017. aastaga kallinesid mahetoodetest enim köögiviljad ja mesi (tabel 3.3). Maheküüslauk kallines 2018. aastal 41%, mahekaalikas ja mahepeet 38%, pakitud ja lahtine porgand vastavalt 38% ja 37% ning mahekapsas 23%. Hinnad langesid aastavõrdluses enim tavatoodetel, mahetoodetest langes enim hind mahenõmm-liivateel (-11%), maherukkijahul (-9%), mahevaarikamoosil (-8%) ja lahtisel kartulil (-8%).

Kodumaiste mahetoidukaupade ja -jookide müügikäive oli 2017. aastal mahetootjate ja -käitlejate küsitluse tulemuste põhjal 10,5 miljonit eurot (koos otsemüügiga). Eksperthinnangule tuginedes moodustab kodumaise mahetoodangu jaekäive kogu mahetoodangu jaekäibest ca 25%. Kogu mahetoidukaupade jaeturumaht on EKI arvutuste kohaselt vähemalt 41,8 miljonit.

Statistikaameti andmetel oli 2017. aasta toiduainete jaemüük spetsialiseerimata kauplustes ilma alkoholsete jookide ja tubakata 1,5 miljardit eurot. Sellest kodumaiste mahetoodete osa oli EKI andmetel 0,7% (koos otsemüügiga).

Tabelid ja joonised

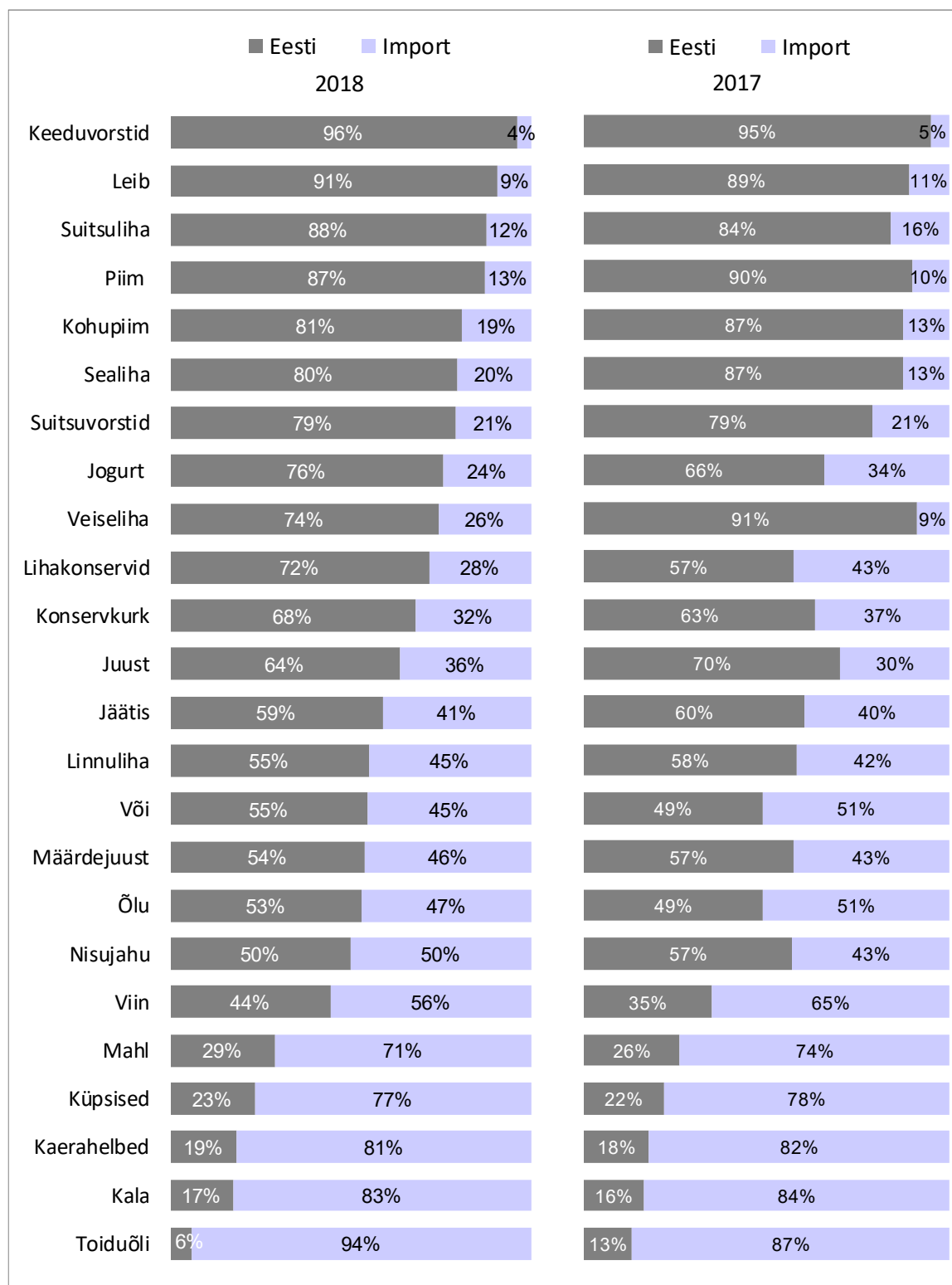
1. Kodumaiste ja imporditud tavatoidukaupade sortiment, jaehinnad ja osakaal käibes

Tabel 1.1. Kodumaiste ja importkaupade sortimendi laius (nimetuste arv keskmiselt kaupluses)

Kaubagrupp	2018		2017		2016	
	Eesti kaup	Import	Eesti kaup	Import	Eesti kaup	Import
Piim	17	2	15	2	16	1
Juust	60	34	58	25	54	28
Määrdejuust	28	24	27	19	24	25
Jogurt	94	30	80	42	83	43
Või	9	7	5	5	7	6
Kohupiim	82	19	73	10	68	13
Jäätis	42	29	38	24	32	28
Toiduõli	4	63	10	66	4	62
Veiseliha	18	9	14	2	9	2
Sealiha	20	8	12	3	12	2
Linnuliha	15	12	13	9	14	13
Lihakonservid	17	7	17	12	15	8
Keeduvorstid, viinerid	61	5	60	7	72	3
Suitsuvorstid	73	20	69	19	73	21
Suitsuliha	110	15	100	19	101	13
Leib	68	7	63	7	76	4
Nisujahu	5	5	7	5	6	5
Küpsised	40	132	25	92	21	90
Õlu	126	112	97	100	88	102
Viin	53	67	37	68	43	75
Mahlad, nektarid	39	94	27	76	32	83
Kaerahelbed	3	11	2	12	2	8
Konservkurk	22	10	20	11	16	10
Värske kala	3	10	3	11	2	8

Allikas: Eesti Konjunktuuriinstituut

Joonis 1.1. Kodumaise kauba osatähtsus sortimendis (% nimetuste arvust)

Tabel 1.2. Kodumaiste ja importkaupade keskmised hinnad (€/kg)

	2018	2018	2017	2017	2016	2016
	Eesti	Import	Eesti	Import	Eesti	Import
	kaup		kaup		kaup	
Piim (2,5%-3,5% 1-L kile- ja purepakk)	0.76		0.76		0.65	
Juust (Edam, Gouda, Tilsit)	8.91	12.45	8.77	14.60	7.62	11.92
Määrdejuust (karpides)	7.91	12.00	7.79	10.43	7.05	9.75
Jogurt (125-500 g maasikajogurt)	3.62	4.23	3.51	3.70	3.15	3.72
Või (vähemalt 82% maitsestatamata või)	10.83	12.64	11.22	11.11	6.91	8.61
Kohupiim (200-500 g pakid ja torud)	3.74		3.56		3.32	
Jäätis (vaniljelijätis 0,8-1 liitrisel pakis € l)	3.52	2.95	3.12	2.75	2.76	2.65
Toiduõli (1-L kuumpressitud rapsiõli)	1.94	1.89	1.82	2.07	1.60	1.89
Veiseliha (guljašš, strogonov)	11.06		10.75		9.87	
Sealiha (kaelakarbonaad, praetükk)	6.94	5.35	6.11	4.77	5.65	5.40
Linnuliha (broileri kintsud)	2.99	2.85	3.35	3.21	2.99	3.30
Lihakonservid (kodulooma ja -linnu)	7.23	8.02	8.20	9.18	8.27	6.48
Keeduvorstid, viinerid	5.17	3.87	4.98	4.74	4.73	4.36
Suitsuvorstid	11.24	15.63	10.25	15.55	9.65	13.81
Suitsuliha	9.00	15.34	8.75	9.65	8.48	8.62
Leib (v.a tasku-, tera- ja koorikleib)	1.87	2.17	1.84	1.84	1.67	1.85
Nisujahu (v.a käsitöö- ja täisterajahu)	0.77	0.86	0.77	0.90	0.71	0.78
Küpsised (ilma täidiseta pakiküpsised)		4.63		4.28	3.53	3.66
Õlu (0,33-0,5 L plekkpurgid) €/l	2.83	3.46	2.73	3.21	2.32	2.98
Viin (35-45% 0,7-1 L pudelid) €/l	25.90	35.04	24.51	33.42	22.42	25.17
Mahlad, nektarid (1 L õunamahlad) €/l	1.18	2.21	0.97	1.78	1.10	1.81
Kaerahelbed	1.70	1.43	1.74	1.52	1.79	1.60
Konservkurk (1 L klaaspurgis terve kurk)	2.82	2.40	2.64	2.60	2.61	2.17
Värske kala (forell või forellifilee)	14.99	11.57	11.99	10.97		10.87

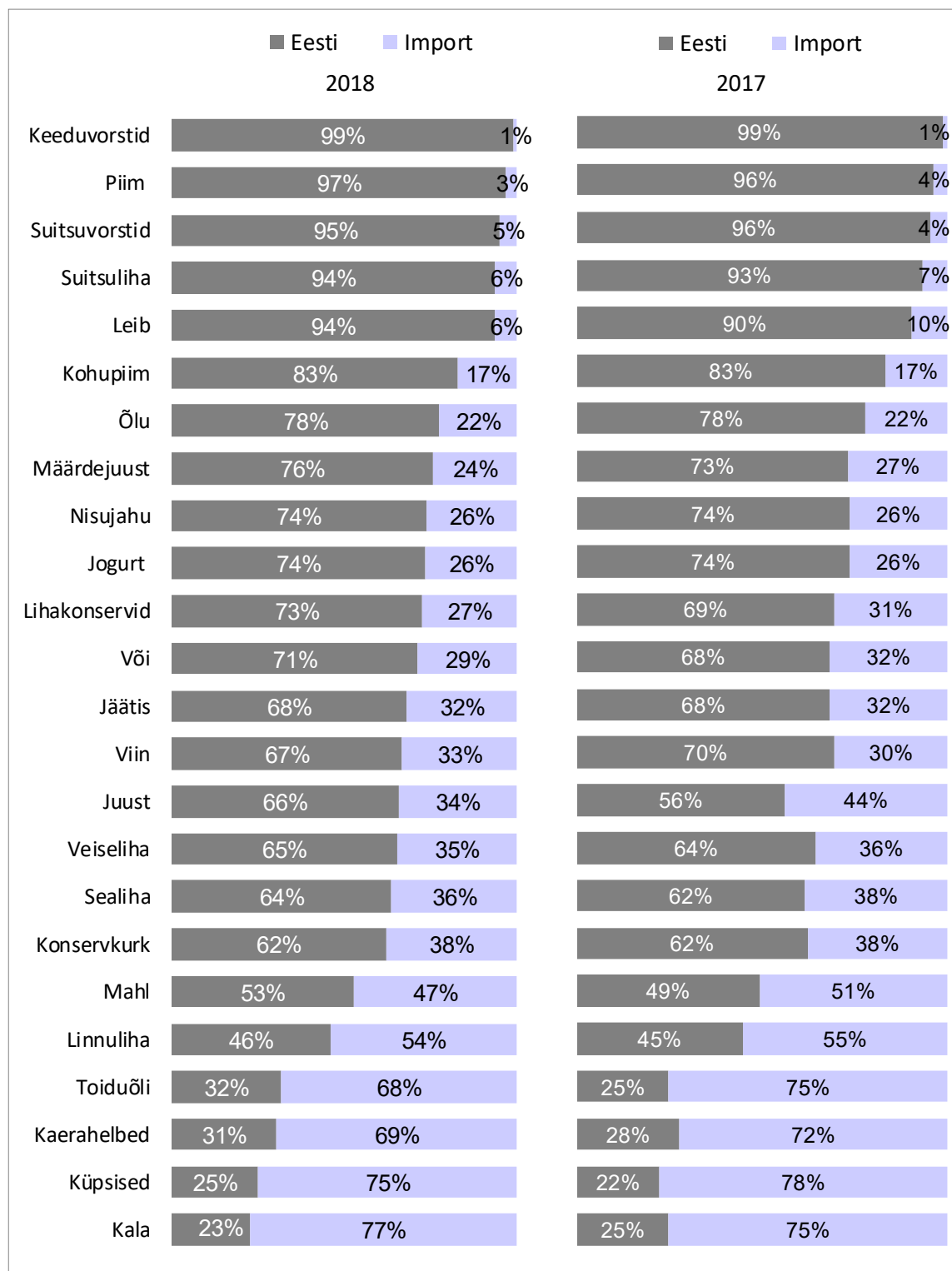
Allikas: Eesti Konjunktuuriinstituut

Tabel 1.3. Kodumaiste ja importkaupade osakaal tootegrupi käibes %

	2018 Eesti kaup	2018 Import	2017 Eesti kaup	2017 Import	2016 Eesti kaup	2016 Import
Piim	97	3	96	4	98	2
Juust	66	34	56	44	64	36
Määrdejuust	76	24	73	27	73	27
Jogurt	74	26	74	26	61	39
Või	71	29	68	32	84	16
Kohupiim	83	17	83	17	82	18
Jäätis	68	32	68	32	73	27
Toiduõli	32	68	25	75	27	73
Veiseliha	65	35	64	36	77	23
Sealiha	64	36	62	38	61	39
Linnuliha	46	54	45	55	42	58
Lihakonservid	73	27	69	31	66	34
Keeduvorstid, viinerid	99	1	99	1	98	2
Suitsuvorstid	95	5	96	4	91	9
Suitsuliha	94	6	93	7	95	5
Leib	94	6	90	10	86	14
Nisujahu	74	26	74	26	52	48
Küpsised	25	75	22	78	28	72
Õlu	78	22	78	22	85	15
Viin	67	33	70	30	70	30
Mahlad, nektarid	53	47	49	51	44	56
Kaerahelbed	31	69	28	72	25	75
Konservkurk	62	38	62	38	60	40
Värske kala	23	77	25	75	18	82

Allikas: Eesti Konjunktuuriinstituut

Joonis 1.2. Kodumaise kauba osatähtsus käibes

2. Kaupluste omamärgitoodete, kodumaiste ja imporditud toidukaupade ja jookide hinnavõrdlus

Tabel 2.1. Eesti, imporditud ja kaupluste omamärgitoodete jaehinnad kauplustes (€/kg)

	Toote päritolu			Eesti toote hinnaindeks, kui kaupluste omamärgitoodete=100
	Eesti toode	Import-toode	Kaupluste omamärgitoodete	
Või (maitsestatamata)	10.74	12.43	8.61	124.8
Maasikajogurt (1 kg pure)	1.61	-	1.39	115.6
Maasika joogijogurt (1 kg kile)	1.19	-	0.91	130.8
Sulatatud juust karbis (maitsestatamata)	6.66	9.15	6.14	108.5
Koorejäätis (1 l vanilje)	6.54	5.52	3.58	182.6
Puurikana munad (M 10 tk; €/10tk)	1.86	1.27	1.46	127.5
Nisujahu (2 kg pakend)	0.62	0.91	0.62	100.7
Kaerahelbed (500 g maitsestatamata)	1.81	1.21	0.74	244.7
Seakaelakarbonaad (maitsestatamata, jahutatud tükina või lõikudena)	6.85	5.58	6.66	103.0
Maksapasteet	5.27	-	4.88	107.9
Terved marineeritud suured kurgid (kuni 1 kg ; €/kg neto ehk kurgi kaalus)	4.60	3.00	2.72	169.0
Maasikamoos	5.88	5.67	3.89	151.4
Rapsiõli (€/l)	1.91	2.25	1.33	143.5
Pelmeenid lihaga (300-500 g pakend)	4.68	4.61	2.64	177.4
Lehttaigen, pärmilehttaigen (ca 500 g)	3.60	2.18	2.03	177.3
Õunamahl (1 l pure, plast)	1.22	2.22	0.95	128.8
Gaseeritud joogivesi maitsestatamata (1,5l; v.a mineraalvesi; €/l)	0.45	0.39	0.44	101.4
Gaseerimata joogivesi maitsestatamata (1,5l; v.a mineraalvesi; €/l)	0.43	0.53	0.46	92.3

Allikas: Eesti Konjunktuuriinstituut

3. Mahetoidukaupade ja -jookide sortiment, hinnavõrdlus tavatoodetega

Tabel 3.1. Kodumaiste mahetoidukaupade sortiment Eesti kauplustes (toodete arv)

	2011*	2012	2013	2014**	2015	2016	2017	2018
Piimatooted	25	72	69	76	86	124	121	149
Lihatooted	27	28	30	68	107	109	121	129
Munad	3	5	10	13	8	9	9	11
Mesi, meetooted	14	19	42	43	70	44	45	51
Tera-, kaunvilja ja õlitooted	184	250	328	293	304	282	311	327
sh teravilja- ja jahutooted					206	199	213	196
pagari- ja kondiitritooted					83	65	68	100
kaunviljatooted					8	12	20	21
õlid					6	6	10	10
Kartul, köögivilja ja neist tooted	62	111	174	111	184	209	205	244
sh kartul					18	8	13	23
köögiviljad					132	167	164	202
köögiviljad töödeldult					34	34	28	19
Puuvili, marjad ja neist tooted	92	139	208	153	178	202	226	230
sh puuviljad, marjad					31	28	47	54
puuviljad, marjad töödeldult					147	174	179	176
Beebitoidud					9	12	13	24
Maitse-, ravimtaimed, teed, kohv	147	221	314	210	275	312	235	241
Maiustused	5	8	50	55	75	79	81	81
Valmistoidud, magustoidud					9	6	35	85
Alkohol					1	3	8	22
Muud (seened, lina- ja kanepi- tooted, puumahlad, -siirupid jt)			9	9	8	18	38	101
Kokku	562	853	1234	1031	1328	1409	1448	1695

2011-2014.a kvartaalsed andmed, 2015-2018. a september + eelmiste kuude hooajalised kaubad.

* september, detsember

** märts, juuni

Allikad: EMOR (2011–2014), Eesti Konjunktuuriinstituut (2015–2018)

Tabel 3.2. Kodumaiste mahetoodete ja tavatoodete jaehinna erinevused Eesti kauplustes 2018. aasta septembris (tavatoote jaehind=100)

Mahetoode	Tavatoode	Mahetoote hind (tavatoode=100)
Piimatooted		
Mahepiim 4% (1-liitrine pakend)	Tavapiim 3,5% (1-liitrine pakend)	154
Mahepiim 4% (1-liitrine pakend)	Tavatäispiim 3,8-4,2% (1-liitrine pakend)	118
Maitsestatamata mahejogurt	Maitsestatamata tavajogurt (suurtootja)	85
Mahekohupiim vaniljega	Tavakohupiim vaniljega (suurtootja)	150
Mahejuust (poolköva)	Tavajuust (poolköva, suurtootja)	169
Mahešokolaadijäätis (>400g pakend)	Tavašokolaadijäätis (>400g pakend)	237

Mahetoode	Tavatoode	Mahetoote hind (tava-toode=100)
Munad		
Mahemuna M (10 tk)	Tavamuna M (10 tk)	177
Mahemuna L (10 tk)	Tavamuna L (10 tk)	218
Lihatooted		
Mahelihaveise hakkliha jahutatud	Tavalihaveise hakkliha jahutatud	80
Mahelihaveise antrekoot jahutatud	Tava lihaveise antrekoot jahutatud	107
Mahelihaveise välisfilee jahutatud	Tava lihaveise välisfilee jahutatud	80
Mahelihaveise kuubikud jahutatud	Tavalihaveise kuubikud jahutatud	91
Mahetäissuitsuvorst	Tavatäissuitsuvorst	173
Teravilja- ja jahutooted		
Mahenisujahu (püül)	Tavanisujahu (kõrgem sort, suurtootja)	321
Maherukkijahu	Tavarukkijahu (suurtootja)	277
Maheodrajahu	Tavaodrajahu (suurtootja)	148
Mahekaerahelbed	Tavakaerahelbed (suurtootja)	212
Pagari- ja kondiitritooted		
Maheleib	Tavaleib	316
Maheleib	Tavaleib käsitöö	187
Kartul		
Mahekartul lahtine	Tavakartul lahtine	271
Mahekartul pakitud	Tavakartul pakitud	181
Köögivilid		
Maheporgand lahtine	Tavaporgand lahtine	441
Mahekaalikas	Tavakaalikas	418
Mahepeet	Tavapeet	689
Mahepeakapsas	Tavapeakapsas	530
Maheküüslauk	Tavaküüslauk	332
Puuviljad ja marjad		
Maheõun	Tavaõun	189
Maheastelpajumoos	Tavaastelpajumoos	125
Mahemaasikamoos	Tavamaasikamoos	227
Mahemustikamoos	Tavamustikamoos	222
Mahevaarika-mustsõstramoos	Tavavaarika-mustsõstramoos	240
Mahe õunamahl naturaalne (0,5-1-liitrine pakend)	Tavaõunamahl naturaalne (0,75-1-liitrine pakend)	127
Mesi		
Mahemesi lisandita (400-500g pakend)	Tavamesi lisandita (400-500g pakend)	172
Maitse- ja ravimtaimed, -teed		
Mahekibuvitsatee	Tavakibuvitsatee	97
Mahekummelitee	Tavakummelitee	126
Mahepiparmünditee	Tavapiparmünditee	122
Mahenõmm-liivatee	Tavanõmm-liivatee	86
Õlid		
Maherapsiõli	Tavarapsiõli (suurtootja)	380

Allikas: Eesti Konjunktuuriinstituut

Tabel 3.3. Kodumaiste mahetoidukaupade ja tavatoodete keskmised jaehinnad Eesti kauplustes (€/kg)

	2011*	2012	2013	2014**	2015	2016	2017	2018
Piimatooted								
Mahepiim 4%, I	1.01	1.14	1.24	1.29	1.26	1.22	1.25	1.27
Tavapiim 3,5%, I	0.87	0.89	0.88	0.87	0.73	0.75	0.86	0.84
Tavatäispiim 3,8-4,6%, I					0.96	1.02	1.03	1.08
Maitsestatamata mahejogurt (400g pakend)	1.95	1.80	1.92	1.91	2.42	2.50	2.54	2.50
Maitsestatamata tavajogurt (400-500g pakend)	1.53			1.56	2.81	2.85	2.93	2.90
Mahekohupiim vaniljega	5.39	5.79	5.15	5.34	5.94	6.06	6.13	6.13
Tavakohupiim vaniljega	3.10				3.48	3.70	3.90	4.07
Mahejuust (poolkõva)					14.55	14.99	12.72	13.66
Tavajuust (poolkõva, suurtootja)					7.98	7.24	8.32	8.34
Mahešokolaadijäätis (>400g pakend)					14.87	14.75	15.41	15.74
Tavašokolaadijäätis (>400g pakend)						5.73	6.42	6.59
Munad								
Mahemunad M, 10 tk	3.11	3.42	3.07	2.92	3.24	3.15	3.07	3.32
Tavamunad M, 10 tk	1.28				1.43	1.36	1.37	1.86
Mahemunad L, 10tk					3.35	3.48	3.52	3.75
Tavamunad L, 10 tk					1.47	1.38	1.41	1.71
Lihatooted								
Mahelihaveise hakkliha jahutatud					8.03	8.60	8.28	8.44
Tavalihaveise hakkliha jahutatud					7.46	9.02	9.81	10.43
Maheveise hakkliha jahutatud	6.70	7.31	8.59	9.03	10.38	9.26	9.50	9.50
Tavaveise hakkliha jahutatud					5.36	6.01	6.52	5.79
Mahelihaveise antrekoot	12.25	12.18	13.73	15.68	12.59	12.45	13.89	14.26
Tavalihaveise antrekoot						12.44	13.52	14.45
Mahelihaveise välisfilee	13.79	14.14	15.73	16.39	15.32	19.90	21.57	20.75
Tavalihaveise välisfilee	14.46				11.49	18.66	23.59	25.27
Mahelihaveise kuubikud					13.31	15.05	16.91	16.82
Tavalihaveise kuubikud, strogonov, guljašš						9.99	15.03	16.86
Mahetalle tagatükk jahutatud					14.21	14.96	14.99	15.63
Mahetäissuitsuvorst						21.38	21.49	21.51
Tavatäissuitsuvorst						12.01	11.91	12.06

	2011*	2012	2013	2014**	2015	2016	2017	2018
Teravilja- ja jahutooded								
Mahenisujahu (püül)	1.93	1.84	1.84	1.77	2.13	2.02	2.05	2.15
Tavanisujahu (k.s, suurtootja)	0.82	0.89	0.88	0.87	0.62	0.60	0.66	0.72
Maheerukkijahu	1.64	1.59	1.62	1.74	2.09	2.12	2.04	1.85
Tavarukkijahu (suurtootja)	0.86				0.75	0.66	0.68	0.69
Maheodrajahu	1.73	1.81	2.02	2.07	2.12	2.08	2.02	2.11
Tavaodrajahu (suurtootja)	0.94				0.97	0.92	1.03	1.23
Mahekaerahelbed					3.05	3.06	3.02	3.19
Tavakaerahelbed					1.79	1.48	1.47	1.47
Pagari- ja kondiitritooded								
Maheleib	2.71	3.31	3.34	3.53	3.08	5.50	5.43	5.59
Tavaleib	1.71	1.72	1.80	1.83	1.43	1.76	1.75	1.81
Tavaleib käsitöö					2.42	2.75	3.10	3.10
Kartul								
Mahekartul, lahtine	0.74	0.75	0.83	0.78	0.79	1.06	1.16	1.07
Tavakartul, lahtine	0.51	0.31	0.38	0.37	0.24	0.36	0.45	0.50
Mahekartul, pakitud	1.40				1.03	1.36	1.56	1.62
Tavakartul, pakitud	0.75	0.55	0.78	0.88	0.76	0.79	0.85	0.86
Köögiviljad								
Maheporgand, lahtine	1.58	1.44	1.42	1.82	2.53	1.51	1.51	1.89
Tavaporgand, lahtine	0.41	0.43	0.43	0.49	0.28	0.32	0.37	0.53
Maheporgand, pakitud	2.80				3.59	2.89	2.08	2.85
Tavaporgand, pakitud	0.73	0.75	0.92	0.77	1.07	1.03	1.11	1.42
Mahekaalikas	1.55	1.57	1.62	1.35	3.80	1.88	1.78	2.47
Tavakaalikas	0.88				0.53	0.64	0.77	0.78
Mahepeet	1.33	1.37	1.52	1.67	2.00	1.89	1.55	2.14
Tavapeet	0.97				0.41	0.38	0.46	0.53
Mahepeakapsas		0.99	1.22	1.69	2.54	1.98	1.60	1.97
Tavapeakapsas					0.24	0.36	0.38	0.40
Maheküüslauk	13.38	9.84	9.87		11.15	16.85	13.97	19.63
Tavaküüslauk	6.18				7.22	9.59	9.07	7.67
Puuviljad ja marjad								
Maheõun	2.38	2.30	2.14	2.65	3.14	2.81	2.84	3.29
Tavaõun	1.82	1.69	1.64	1.88	2.25	1.71	1.92	2.26
Maheastelpajumoos	7.49	10.91	14.67	14.70	12.66	14.10	14.47	15.58
Tavaastelpajumoos						13.04	11.76	13.19
Mahemaasikamoos	10.59	13.09	13.34	13.80	14.74	14.41	15.27	15.84

	2011*	2012	2013	2014**	2015	2016	2017	2018
Tavamaasikamoos	4.97				5.98	6.35	6.13	6.64
Mahevaarikamoos	10.30	11.67				14.69	14.69	13.58
Tavavaarikamoos	4.78				5.81	6.20	6.51	6.82
Mahemustikamoos	10.75	12.94	13.19	13.90	14.93	16.07	15.60	16.28
Tavamustikamoos	5.24				6.64	6.64	7.08	7.51
Maheõunapüree	6.40	5.83	6.27	9.20	7.50	15.46	15.80	16.28
Tavaõunamoos					2.97	3.03	4.00	4.04
Mahe õunamahl naturaalne (0,5-1-liitrine)					3.71	4.64	4.50	4.68
Tavaõunamahl naturaalne (0,75-1-liitrine)						3.39	3.22	3.54
Mesi								
Mahemesi (0,4-0,5 kg pakend)	12.81	12.11	12.68	12.65	16.95	15.96	16.63	20.41
Tavamesi (0,4-0,5 kg pakend)	9.05				9.90	10.39	11.03	12.03
Maitse- ja ravimtaimed (10 g hind)								
Mahekibuvitsatee, -marjad	0.30	0.32	0.35	0.30	0.33	0.39	0.46	0.46
Tavakibuvitsatee, -marjad	0.36				0.48	0.45	0.48	0.48
Mahekummelitee	1.00	1.00	1.01	1.15	1.13	0.89	1.14	1.14
Tavakummelitee	0.93				0.76	0.94	0.88	0.90
Mahenõmm-liivatee	0.98	1.02	0.99	1.10	1.05	1.04	1.16	1.04
Tavanõmm-liivatee						1.40	1.30	1.15
Mahepiparmünditee	0.90	0.96	0.97	1.01	1.03	0.89	1.15	1.20
Tavapiparmünditee	1.03				1.13	1.07	1.10	1.03
Õlid								
Maherapsiõli					6.78	8.34	6.13	5.76
Tavarapsiõli (suurtootja)						1.82	1.86	1.77

Kvartaalsed andmed, v.a 2015. aastal, kui teostati hinnavaatlus ainult septembris.

2011-2014. aastatel võisid hinnavõrdluses olla teised indikaatoritooted ja pakendi suurus kui ülejäänud aastatel.

* september, detsember

** märts, juuni

Allikad: EMOR (2011-2014), Eesti Konjunkturiinstituut (2015–2018).